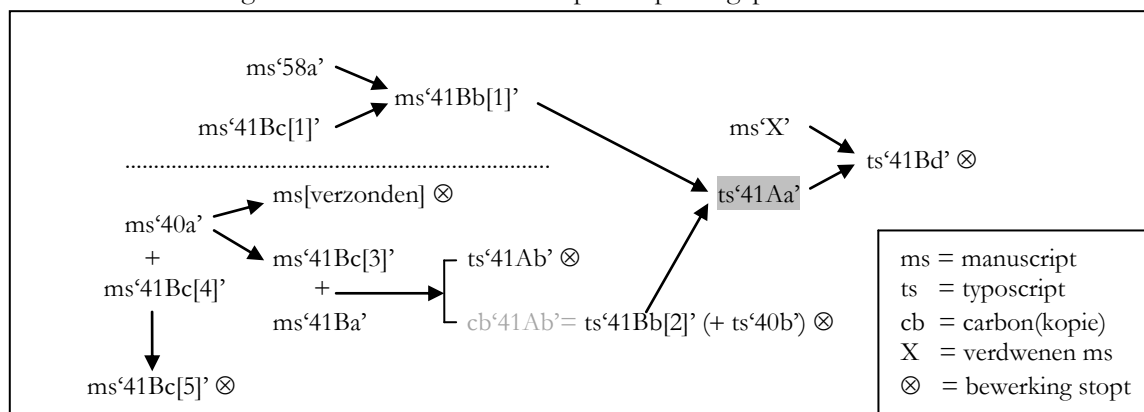

095 Liberation from Oppression in Art and Life

Vooraf

Zie Digital Appendix: Comments 072+ *Texts about oppression*.

In het volgende schema is de ontwikkeling van en het verband tussen de verwante Oppression-bronnen te zien. De geaccentueerde bron wordt op deze plaats gepresenteerd.

Bron

Typoscript '41Aa' is grotendeels ontstaan door het bewerken en corrigeren van de doorslag '41Bb[2]'. De correcties in '41Bb[2]' en de tekst van het manuscript zijn in de lopende tekst van '41Aa' doorgevoerd.

Het typoscript '41Aa' is getiteld *Liberation from Oppression in Art and Life* en bestaat uit 23 pagina's¹. De pagina's zijn linksboven genummerd van 1 tot 20.

Wanneer typoscript '41Aa' vergeleken wordt met typoscript '41Bb[2]'², is de conclusie dat '41Bb[2]' de 'kladversie' en '41Aa' de 'netversie' is van dezelfde tekst. Dit is te zien aan de correcties in '41Bb[2]' die zijn doorgevoerd in '41Aa'. Zelfs de toegevoegde geschreven pagina's van '41Aa' zijn overgetypt in '41Bb[2]'. Opmerkelijk is, dat Mondriaan de 'kladversie' wel heeft ondertekend en gedagtekend en de 'netversie' ('41Aa') niet. Overigens is het begrip 'netversie' bij Mondriaan zeer betrekkelijk, want ook deze netversie is weer gecorrigeerd.

In '41Aa' heeft Mondriaan met pen de getypte tekst gecorrigeerd, maar het typoscript laat ook correcties met potlood zien. Deze potloodcorrecties zijn echter niet in Mondriaans handschrift.

Opmerkelijk is dat de getypte tekst 'by Piet Mondrian' onder de titel is doorgehaald. Verder is het typoscript niet ondertekend, noch gedateerd. Deze bron beschouwen we als authentiek en geautoriseerd.

Typoscript '41Aa' kent de volgende hoofdstukken:

- [Introduction]³
- The Art of the Past and Modern Art
- Art and Life Need Freedom
- The Real Content of Art

Op drie plaatsen zijn in typoscript '41Aa' opnieuw getypte pagina's tussengevoegd: na pagina 3, 4 en 7. Deze tussengevoegde getypte teksten blijken herschrijvingen van (gedeelten van) de pagina's ervoor. De correcties zijn in de lopende getypte tekst opgenomen. Het is onduidelijk waarom slechts drie (gedeelten van) pagina's zijn overgetypt. Misschien zijn meerdere pagina's overgetypt, maar deze zijn niet gevonden.

¹ Afmeting: 27,9 x 21,3 cm (11 x 8³/₈ inch).

² De basistekst voor 094 *The liberation from Oppression in Art and Life*.

³ Hoofdstuktitel wordt niet genoemd.

Basistekst en leestekst

Typoscript '41Aa' is de basis voor de presentatie van de tekst *Liberation from Oppression in Art and Life*. Alle correcties van Mondriaan zijn in de leestekst doorgevoerd. De correcties in een andere hand zijn niet in de leestekst verwerkt.

Titel

Typoscript '41Aa' is de basis voor de gepresenteerde tekst en heeft als titel: *Liberation from Oppression in Art and Life*. Dit is ook de titel is voor de leestekst.

Datering en ondertekening

Noch typoscript '41Aa', noch de twee andere bronnen ('41Bc[1]', '41Bb[1]') zijn gedateerd. Typoscript '41Aa' is een bewerking van typoscript '41Bb[2]'. Dit is te zien aan de correcties van '41Bb[2]' die in '41Aa' in de lopende tekst zijn verwerkt. Typoscript '41Bb[2]' heeft drie dateringen⁴, de laatste datering is: januari 1942. Mondriaan zal '41Aa' na januari 1942 hebben laten typen. *Liberation from Oppression in Art and Life* krijgt de datering: januari 1942⁵.

Typoscript '41Aa' is niet ondertekend.

Ontstaan en publicatie

In haar dagboeknotities schrijft Charmion von Wiegand⁶ over een bezoek aan Mondriaans Newyorkse studio (5 juni 1941): 'We sat on those two stools - the only chairs, at his little table and went over the manuscript and recorrected it. And he showed me a new manuscript on Oppression and Freedom in Art, but I did not read it because it was too long and he wants to finish it first.'⁷ Dit nieuwe manuscript met de titel 'Oppression and Freedom in Art' is niet achterhaald. Het is mogelijk dat Mondriaan later de titel heeft gewijzigd en Charmion het manuscript '41Bc[1]' of '41Bb[1]' heeft laten zien, de voorlopers van *Liberation from Oppression in Art and Life*.

Een maand later zegt Charmion in haar dagboek (7 juli 1941), dat Mondriaan 'the new article on Oppression and Freedom in Art' gaat gebruiken voor een boek dat hij wil uitgeven: 'He explained to me about the book - that he would give all his time to it as soon as he was through with his work for the exhibition in October and that he would get it out privately if there was no other way. He told me he got out Neo Plasticisme for 900 francs and that he made his expenses. He outlined what should go in it – the first autobiographical piece, the dialogue, the Circle article, the Nature of Oppositions, the new article on Oppression and Freedom in Art, and some of neo-plasticisme.'

Later (28 mei 1947) zegt Von Wiegand in een brief aan Robert Motherwell⁸: '“Liberation from Oppression in Art and Life” was the first article written by Mondrian in English from notes made in London. I had little to do with it, except the final editing and typing.'⁹

In het tekstontwikkelingsschema is te zien dat het typoscript '41Aa' is ontstaan uit manuscript '41Bb[1]' en typoscript '41Bb[2]'.¹⁰

Harry Holtzman heeft typoscript '41Aa' driemaal gebruikt voor een publicatie. De eerste publicatie was in 1945¹⁰, de tweede in 1981¹¹ en de derde in 1986¹².

⁴ Zie de toelichting van tekst 094.

⁵ In januari 1942 woonde Mondriaan in New York, 353 East 56th Street.

⁶ Charmion von Wiegand (1898-1983), Amerikaans kunsterica en kunstenaar.

⁷ The Paul Getty Research Institute, Los Angeles, USA; Call Number 990024 'Piet Mondrian letters received (photocopied), 1940-1941'. (With the courtesy of the Estate of Charmion von Wiegand and their representative, Michael Rosenfeld Gallery, LLC, New York, NY.)

⁸ Robert Motherwell (1915-1991), Amerikaans kunstenaar; editeur van 'the Documents of Modern Art', uitgegeven bij Wittenborn Art Books.

⁹ Vindplaats brief: George Wittenborn, Inc. Papers, Series I: Correspondence, Subseries A: The Documents of Modern Art Folder: I.A.2, The Museum of Modern Art Archives, New York. (Digital Appendix: Supplements 101-4 - Letter Von Wiegand to Motherwell – May 28, 1947.)

¹⁰ R. Motherwell (ed.). *Plastic Art and Pure Plastic Art 1937, and other essays 1941-1943: Piet Mondrian*, New York, 1945: 38-48 ('Liberation from Oppression in Art and Life').

¹¹ Tentoonstellingscatalogus Stuttgart, 1981: 29-33 ('Art Shows the Evil of Nazi and Soviet Oppressive Tendencies'). [Herdruk van de publicatie van 1945, behalve de eerste twee hoofdstukken.]

¹² H. Holtzman and M.S. James (eds.). *The New Art - The New Life. The Collected Writings of Piet Mondrian*. Boston, 1986; London, 1987; New York, 1993: 322-330. [Herdruk van de publicatie van 1945.]

Sleutelwoorden

Met een aantal kenschetsende woorden (in alfabetische volgorde) geven we aan wat er in *Liberation from Oppression in Art and Life* besproken wordt. Van de zogenoemde specifieke en soms minder specifieke Mondriaan-woorden wordt een verklarende omschrijving gegeven in het ‘Sleutelwoordenregister’¹³. De in dit register verduidelijkte sleutelwoorden zijn hieronder cursief weergegeven.

Sleutelwoorden: *abstract art, abstraction, architecture, complete life, construction and destruction, constructive elements, constructive means, culture of plastic art, culture of pure relationships, determination, determined space, double action, dynamic movement, elements of form, equilibrium, equivalent relationships, expressive means, intensification, intuition, mutual equivalence, limited form, oppression, oppressive factors, progress or decay, pure life, purified colors, purified means of expression, reciprocal action, rhythm, tragic, unity, vitality.*

Schilderijen ontstaan tijdens schrijfperiode

Het bewerkte typoscript *The liberation from Oppression in Art and Life* wordt door Von Wiegand in januari 1942 opnieuw uitgetypt en dit typoscript krijgt een andere titel *Liberation from Oppression in Art and Life*. Ook dit typoscript heeft Mondriaan vermoedelijk in januari 1942 weer bewerkt en weer uit laten typen. Volgens de Catalogue Raisonné heeft Mondriaan in 1942 vijftien schilderijen vervaardigd: B305/96-B319/299¹⁴. Hij zal tijdens het schrijven aan *Liberation from Oppression in Art and Life* met één of meer van deze schilderijen bezig zijn geweest.

¹³ Digital Appendix: Documentation – Mondrian Vocabulary Explained.

¹⁴ CRII: 407-416.